

פרשת ואֶתֶּה תִּצְוֶה הַתִּשְׁבִּי"ה

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

1. שמות פרק כז פסוק כ (פרשת תצוה)

וְאַתָּה תִּצְוֶהוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שְׁמֹן גִּית גֵּד כְּתִית לַמָּאֹר לְהַעֲלֹת גֵּד תָּמִיד:

2. שמות פרק כח (פרשת תצוה)

(א) וְאַתָּה הִקְרַב אֵלֶיךָ אֶת־אַהֲרֹן אֶחִיד וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֲנוֹלֶי אֹהֲרֹן גִּדְּב וְאַבִּיהוּא אֶלְעָזָר וְאַיִתְמָר בְּנֵי אֹהֲרֹן: (ב) וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֶחִיד לְכַבֹּד וּלְתַפָּאֲרָתָא: (ג) וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל־כָּל־חַכְמֵי־לֵב אֲשֶׁר מִלֹּאמֹתַי רֹיֶם חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת־בְּגָדֵי אֹהֲרֹן לְמִדָּשׁוֹ לְכַהֲנוֹלֶי: (ד) וְאַלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ חֹשֶׁן וְאַפֹּדֶם וְיִמְעִיל וּכְתָנֹת תִּשְׁבִּיץ מִצְנֶפֶת וְאַבְגָּט וְעָשׂוּ בְּגָדֵי־קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אֶחִיד וּלְבָנָיו לְכַהֲנוֹלֶי: (ה) וְהֵם יִקְחוּ אֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת־הָאַרְגָּמָן וְאֶת־תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב: ... (טו) וְעָשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֶׂה חֹשֶׁב כְּמַעֲשֶׂה אֶפֶד תַּעֲשֶׂנוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר מַעֲשֶׂה אִתּוֹ: ... (כח) וַיִּרְכְּסוּ אֶת־הַחֹשֶׁן מִטְּבַעְתָּיו אֶל־טְבַעַת הָאַפֹּדֶם בְּתֵיל תְּכֵלֶת לְהָיוֹת עַל־חֹשֶׁב הָאַפֹּדֶם וְלֹא־יִנָּחַח הַחֹשֶׁן מֵעַל הָאַפֹּדֶם: (כט) וְנִשָּׂא אֹהֲרֹן אֶת־שָׂמֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּחֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט עַל־לִבּוֹ בְּבָאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לְזַכָּרוֹן לְפָנֶיךָ תָּמִיד: (ל) וְנִתְּמָ אֶל־חֹשֶׁן הַמִּשְׁפָּט אֶת־הָאוּרִים וְאֶת־הַתָּמִים וְהָיוּ עַל־לֵב אֹהֲרֹן בְּבָאוֹ לִפְנֵי ה' וְנִשָּׂא אֹהֲרֹן אֶת־מִשְׁפָּט בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל עַל־לִבּוֹ לִפְנֵי ה' תָּמִיד: (לא) וְעָשִׂיתָ אֶת־מַעֲעִיל הָאַפֹּדֶם כָּלִיל תְּכֵלֶת: ... (לג) וְעָשִׂיתָ עַל־שׁוֹלְיוֹ רִמְנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל־שׁוֹלְיוֹ סָבִיב וּפַעֲמָנֵי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב: (לד) פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמְוֹן פַּעֲמֹן זָהָב וְרִמְוֹן עַל־שׁוֹלֵי הַמַּעֲעִיל סָבִיב: (לה) וְהָיָה עַל־אַהֲרֹן לְשָׂרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבָאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי ה' וּבִצְאָתוֹ וְלֹא יָמוּת: ... (לז) וְשָׂמַתְּ אִתּוֹ עַל־תְּכֵלֶת תְּכֵלֶת וְהָיָה עַל־הַמַּצְנֶפֶת אֶל־מֹול פְּנֵי־הַמַּצְנֶפֶת יִהְיֶה: (לח) וְהָיָה עַל־מִצַּח אֹהֲרֹן וְנִשָּׂא אֹהֲרֹן אֶת־עֲנָן הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר יִקְדִּישׁוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־מִתְנַת קֹדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל־מִצְחוֹ תָּמִיד לְרִצּוֹן לָהֶם לִפְנֵי ה': ... (מ) וּלְבָנָיו אֹהֲרֹן תַּעֲשֶׂה כְּתָנֹת וְעָשִׂיתָ לָהֶם אֲבָגָטִים וּמַגְבָּעוֹת תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְכַבֹּד וּלְתַפָּאֲרָתָא: (מא) וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת־אַהֲרֹן אֶחִיד וְאֶת־בָּנָיו אִתּוֹ וּמִשְׁחָתָ אֹתָם וּמִלֵּאתָ אֶת־יָדֶיךָ וּקְדַשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֲנוּ לִי:

3. שמות פרק לח פסוק יח (פרשת ויקהל)

וּמִסֹּד שַׁעַר הַחֹצֵר מַעֲשֶׂה רָקִים תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ מִשְׁזָר וְעִשְׂרִים אֲמָה אֶרֶךְ וְקוֹמָה בְּרִחַב חֲמֵשׁ אַמּוֹת לַעֲמֹת קַלְעֵי הַחֹצֵר:

4. במדבר פרק טו פסוק לח - מ (פרשת שלח)

(לח) וַיָּבֹר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצֵת עַל־כִּנְפֵי בְּגֵדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנִתְּנוּ עַל־צִיצֵת הַכֹּהֵן פְּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצֵת וּרְאִיתֶם אִתּוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וְעָשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לִמְעַן תִּזְכְּרוּ וְעָשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתֵי ה' וְהֵייתֶם קֹדְשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:

5. אסתר פרק א פסוק ב - ז

(ב) בַּיָּמִים הָהֵם כְּשֶׁכַּתוּ הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרְוֹשׁ עַל כֶּסֶּא מְלָכוּתוֹ אֲשֶׁר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה: (ג) בְּשָׁנָה שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֶּה לְכָל־שָׂרָיו וְעַבְדָּיו חֵילוֹ פָּרְס וּמְדֵי הַפָּרְתִּימִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינוֹת לִפְנָיו: (ד) בְּהִרְאֹתוֹ אֶת־לֵעֶשֶׁר כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ וְאֶת־יָקָר תַּפָּאֲרָתָא גְּדוּלָּתוֹ יָמִים רַבִּים שְׂמוֹנִים וּמֵאֵת יוֹם: (ה) וּבְמִלּוּאָתוֹ הַיָּמִים הָאֵלֶּה עָשָׂה הַמֶּלֶךְ לְכָל־הָעָם הַנִּמְצָאִים בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה לְמַגְדוֹל וְעַד־קֶטֶן מִשְׁתֶּה שְׁבַעַת יָמִים בַּחֲצָר גִּנַּת בֵּיתֵן הַמֶּלֶךְ: (ו) חֹורוֹ כְּרָפֶס וּתְכֵלֶת אֲחוּזוֹ בְּחִבְלֵי־בוּץ וְאַרְגָּמָן עַל־גְּלִילֵי כֶסֶף וְעִמּוּדֵי שֵׁשׁ מִטּוֹתוֹ זָהָב וְכֶסֶף עַל רִצְפָּת בַּהֲטָוֶשׁ וְגֵר וְסִחְרָת: (ז) וְהַשְׁקוֹת בְּכֵלֵי זָהָב וְכֵלִים מַפְלִים שׁוֹנִים וְגִיז מְלָכוּת רַב כֶּנֶד הַמֶּלֶךְ:

6. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד א

"בְּהִרְאֹתוֹ אֶת עוֹשֶׁר כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ" (אסתר א':ד) אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַר חֲנִינָא מְלַמֵּד שְׁלֹבֶשׁ בְּגָדֵי כְּהוֹנָה כְּתִיב הִקָּא "וְיָקָר תַּפָּאֲרָתָא גְּדוּלָּתוֹ" (אסתר א':ד) וְכִתִּיב הָתָם "לְכַבֹּד וּלְתַפָּאֲרָתָא" (שמות כ"ח:ב',מ').

7. אסתר רבה (וילנא) פרשה ב סימן א

בהראתו את עשר פבד מלכותו, ... רבי לוי אמר בגדי פהנה גדולה הראה להם, נאמר פאן תפארת גדלתו, ונאמר להלן (שמות כח, ב): ועשית בגדי קדש לאהרן אחיד לכבוד ולתפארת, מה תפארת האמור להלן בגדי פהנה גדולה, אף תפארת האמור פאן בגדי פהנה גדולה.

8. אסתר פרק ה פסוק א - ב

(א) ויהיו ביזם השלישי נתלבש אסתר מלכות ותעמד בחצר בית-המלך הפנימית נכח בית המלך והמלך יושב על-כסא מלכותו בבית המלכות נכח פתח הבית: (ב) ויהי כראות המלך את-אסתר המלכה עומדת בחצר נשאה חן בעיניו ויושט המלך לאסתר את-שרביט הזהב אשר בידו ותקרב אסתר ותגע בראש השרביט: ס

9. אסתר פרק ו פסוק ז - יא

(ז) ויאמר המן אליה-המלך איש אשר המלך חפץ ביקרו: (ח) וביאו לבוש מלכות אשר לבשו-בו המלך וסוס אשר רכב עליו המלך ואשר נתן בחר מלכות בראשו: (ט) ונתון הלבוש והסוס על-יד-איש משגי המלך הפרתמים והלבישו את-האיש אשר המלך חפץ ביקרו והרכיבו על-הסוס ברחוב העיר וקראו לפניו פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו: (י) ויאמר המלך להמן מהר קח את-הלבוש ואת-הסוס פאשר דברת ונעשה-כן למרדכי היהודי היושב בשער המלך אל-תפל דבר מפל אשר דברת: (יא) ויקח המן את-הלבוש ואת-הסוס וילבש את-מרדכי וירכיבו ברחוב העיר ויקרא לפניו פכה יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו:

10. אסתר פרק ח פסוק טו - טז

(טו) ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב גדולה ותכריז בויז וארגמן והעיר שושן צהלה ושמחה: (טז) ליהודים היתה אוהה ושמחה וששון וקיר:

11. אסתר רבה (וילנא) פרשה ב סימן א

מהיכן העשיר אותו רשע, אמר רבי תנחומא נבוכדנצר שחיק מחיק, סגל כל ממונו של עולם, והיתה עינו צרה בממונו, כיון שנשטה למות אמר מה אני אניח כל ממון זה לאויל, עמד וגזר ועשה ספינות גדולות של נחשת, מלא אותן ממון וספר והטמינם בפרת, והפך פרט עליהן, ויום שעמד כורש וגזר שיבנה בית המקדש, גלה אותן הקדוש ברוך הוא, הלא הוא דכתיב (ישעיה מה, א): פה אמר ה' למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו לרד לפניו גוים וגו' ושערים לא יסגרו. וכתיב בתריה: ונתתי לך אוצרות חשך ומטמני מסתרים וגו'.

12. שמות פרק כו פסוק כח (פרשת תרומה)

והכריס התיכן בתוך הקרשים מברס מו-הקצה אליה-הקצה:

13. רש"י שמות פרק כו פסוק טו (פרשת תרומה)

היה לו לומר ועשית קרשים, כמו שנאמר בכל דבר ודבר, מהו הקרשים? מאותן העומדין ומיחדין לך; יעקב אבינו נטע ארזים במצרים, וכשמת צוה לבניו להעלותם עמם פשינצאו מצרים, ואמר להם שעתידי הקב"ה לצוות אותן לעשות משכן במדבר מעצי שטים, ראו שיהיו מזמנים בינכם; הוא שישד הבבלי בפיוט שלו, "טס מטע מזרזים קורות בתינו ארזים", שנוזדוזהו להיות מוכנים בינכם מקדם לכן:

14. בראשית פרק כח פסוק יב - כב (פרשת ויצא)

(יב) ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו: (יג) והנה ה' נצב עליו ויאמר אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתנגה ולזרעך: (יד) והנה זרעך בעפר הארץ ופרצת גמה וקדמה וצפנה וגגבה ונברכו בך כל-משפחת האדמה ויברעך: (טו) והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר-תלך והשבתיך אל-האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אעשיתי את אשר-דברתי לך: (טז) ויבקע יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי: (יז) ויירא ויאמר מה-נורא המקום הזה אין זה כי אם-בית אלהים וזה שער השמים: (יח) וישכם יעקב בבקר ויקח את-האבן אשר-שם מראשיתו וישם אתה מצבה ויצק שמן על-ראשה: (יט) ויקרא את-שם-המקום שהוא בית-אל ואולם לזו שם-העיר לראשונה: (כ) ויצר יעקב גדר לאמר אם-יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך וגמולי לחם לאכל ובגד

ללִבְּשׁ: (כא) וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל־בֵּית אֲבִי וְהָיָה ה' לִי לֵאלֹהִים: (כב) וְהָאָבֶן הַזֶּה אֲשֶׁר־שִׁמְתִּי מִצֵּבָה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים וְכָל־אִשָּׁר תִּתֵּן לִי עֲשֹׂר אֶעֱשֶׂנּוּ לָךְ:

15. רש"י שמות פרק כה פסוק ה (פרשת תרומה)

ועצי שטים - ומאין היו להם במדבר? פרש רבי תנחומא: יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם, וצוה לבניו לטלם עמקם כשיצאו ממצרים:

16. בראשית רבה (וילנא) פרשה צד סימן ד (פרשת ויגש)

ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע (בראשית מו, א), להיכן הלך, אמר רב נחמן שהלך לקץ ארזים שנטע אברהם זקנו בבאר שבע, היד מה דאף אמר (בראשית כא, לג): ויטע וגו'. פתיב (שמות כו, כח): והברית התיכון בתוך הקרשים, אמר רבי לוי והברית התיכון שנים ושלשים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה, אלא מלמד שהיו מצנעין עמקם מימות יעקב אבינו, הדא הוא דכתיב (שמות לה, כד): וכל אשר נמצא אותו עצי שטים, אשר נמצא אותו אין פתיב כן אלא אשר נמצא אותו.

17. בראשית פרק כא פסוק לג (פרשת וירא)

ויטע אשל בבאר שבע ויקרא-שם בשם ה' אל עולם:

18. בראשית פרק מה (פרשת ויגש)

(יז) ויאמר פרעה אלי-יוסף אמר אל-אחיי זאת עשו טענו את-בעירכם ולכו-באו ארצה כנען: (יח) ויקחו את-אביכם ואת-בתיכם ויבאו אלי ואתנה לכם את-טוב ארץ מצרים ואכלו את-חלב הארץ: (יט) ואתה צויתם זאת עשו קחו-לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם ונשא אתם את-אביכם ובאתם: ... (כז) ויזכרו אליו את כל-דברי יוסף אשר דבר אליהם וירא את-העגלות אשר-שלח יוסף לשאת אתו ונתתי רום יעקב אביהם:

19. אסתר פרק ב פסוק טז - כג

(טז) ותלך אסתר אל-המלך אחשורוש אל-בית מלכותו בתוך העשירי הוא-תוך שבט בשנת-שבע למלכותו: (יז) ויאהב המלך את-אסתר מכל-הנשים ותשא-תן ותסד לפניו מכל-הבתולות נישם בתר-מלכות בראשה וימליכה תחת ושמתי: (יח) ויעש המלך משתה גדול לכל-שריו ועבדיו את משתה אסתר והנחה למדינות עשה ויתן משאת ביד המלך: (יט) ובהקבץ בתולות שגית ומרדכי יושב בשער-המלך: (כ) אין אסתר מגדת מולדתה ואת-עמה כאשר צוה עליה מרדכי ואת-מאמר מרדכי עשה כאשר היתה באמנה אתו: ס (כא) בימים ההם ומרדכי יושב בשער-המלך קצה בגתו ותרש שגירסריסי המלך משמתי הסף ויבקשו לשלח יד במלך אחשורוש: (כב) וינזע הדבר למרדכי ויגד לאסתר המלכה ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי: (כג) ויבקש הדבר וימצא ויתלו שניהם עליעץ ויכתב בספר דברי הימים לפני המלך:

20. אסתר פרק ג פסוק ח - יא

(ח) ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם-אחד מפזר ומפזר בין העמים בכל מדינות מלכותך ודתייהם שנות מכל-עם ואת-דתו המלך אינם עושים ולמלך איו-שנה להניחם: (ט) אם-על-המלך טוב יכתב לאבדם נעשרת אלפים כפר-כסף אשקול עלי-ידי עשי המלאכה להביא אל-גנני המלך: (י) ויסר המלך את-טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן-המזמא האגגי צרר היהודים: (יא) ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך:

21. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) אסתר פרק ג פסוק יא

ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך וגו'. אמר לו טול הכסף, איני מבקש לא משכרן ולא מהפסדן, ורוח הקודש אומרת לו הכסף כחשבון הע"ץ, קס"ה נתון לך:

22. אסתר רבה (וילנא) פרשה ג' סימן י"א

ויאמר המלך להמן הכסף נתון לך - הכסף בגימטריא מאה וששים וחמשה, כמו העץ, חושבניה דדין כחושבניה דדין.

23. אסתר רבה (וילנא) פרשה ז סימן ד

ד"א אחר הדברים האלה גדל המלך אחשורוש, הרהורי דברים היו שם, ומי הרהר, ר' יהודה אמר המן הרהר אמר אם אסתר יהודית היא, קרובתי היא מן אבי עשו הה"ד (מלאכי א') הלא אח עשו ליעקב, ואם גויה היא כל הגוים קרובים אלו לאלו.

24. אור חדש אסתר פרק ג פסוק א מהר"ל

אחר הדברים האלה (אסתר ג, א) נראה פירושו לפי פשוטו אחר שהיה מגדל אחשורוש את אסתר למלכה וכן מרדכי ג"כ היושב בשער המלך ומרדכי ואסתר מתנגדים להמן והמתנגדים זה לזה ... ובגמרא (מגילה יג, ב) מאי אחר הדברים אמר רבא אחר שברא הקדוש ברוך הוא רפואה למכה כי אין הקדוש ברוך הוא מכה את ישראל אח"כ בורא להם רפואה בתחלה ... ובמדרש (אסתר רבה ז, ד) אחר הדברים האלה גדל הרהורי דברים היו שם ר' יהודה אומר המן הרהר, אמר אם אסתר יהודית היא קרובתי היא שנאמר (מלאכי א, ב) הלא אח עשו ליעקב אם משאר עממים היא של עממיא קריבין דין לדין ... ר' יהודה אמר אחשורוש הרהר אמר מרדכי מבקש לבנות בית המקדש לבנות אי אפשר ולהחזירו א"א אלא הריני מגרה בו את המן ויהא זה בונה וזה סותר, וחכמים אומרים הקדוש ברוך הוא הרהר יבוא המן ויכנוס ויכין רשע וצדיק ילבש ואח"כ יבוא מרדכי ויטול ממנו ויבנה בו בית המקדש, ... ואידך סבר כי אחשורוש הרהר כי מאחר שאחשורוש גדל את מרדכי ודבר זה סבה שיהיה נבנה בית המקדש ואחשורוש הוא רשע ואין לו דבר הזה ולכך גדל גם כן המן שהוא כנגדו שיהיה הא' ביטול השני וחכמים אומרים כי פירושו כאשר היה מרדכי יושב בשער המלך וראוי לבנות ב"ה בשביל זה וכדי שיצא לפעל דבר זה גדל המלך את המן ויהיה מאסף עושר גדול ויקח מרדכי את הכל ויהיה נבנה בית המקדש ודוקא עושר המן היה ראוי לזה מטעם אשר אמרנו למעלה כי הרשעים יותר מוכנים לעושר והצדיק בולע את הרשע ואת עושרו ולפיכך כתיב אחר הדברים האלה ג' והבן הדברים האלה מאד ונראה שאין צריך לפרש כי מרדכי אסף עושר ממש ומזה נבנה בית המקדש רק כאשר ראוי למרדכי העושר ומכח הכנה הזאת שראוי מרדכי לעושר נבנה בית המקדש כי על פנים בנין בית המקדש צריך לעושר ועל ידי מרדכי היה העושר מגיע אל ישראל כאשר מרדכי היה מכלה את המן וזרעו אשר הם מוכנים לאסף העושר כי העושר שהביא לבית המקדש כאלו היה של מרדכי מפני שהוא בפרט מוכן לעושר כאשר לקח עושרו של המן.

25. ספר אור חדש עמוד קכז

ואח"כ אין להמן רק חלק ולכך המן היה רוצה בהכל ולבטל את מרדכי ולבסוף אסתר ומרדכי בטלו את המן ודבר זה עניין מופלג בחכמה כי מתחלה כאשר היו מרדכי ואסתר מקבלים גדולה מן אחשורוש דבר זה היה ג"כ סבה להמן שגם הוא מזרעו של עשיו אחיו של יעקב מקבל גדולה וכאשר הגיעו אל תכלית שלימות הגדולה שלהם היה הא' בטול לשני כי הגדולה כאשר היא בשלימות הוא בטול לשני כי הגדולה שהיא בשלימות הוא הכל ואינו חלק וכאשר הוא לשנים יש לכל אחד חלק ולא הכל לכך כל אחד רוצה לבטל השני ואידך סבר כי אחשורוש הרהר כי מאחר שאחשורוש גדל את מרדכי ודבר זה סבה שיהיה נבנה בית המקדש ואחשורוש הוא רשע ואין לו דבר הזה ולכך גדל גם כן המן

26. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קיט עמוד א

אמר רב יהודה אמר שמואל: כל פסח וזוהב שבעולם יוסף לקטו ונהביאו למצרים, שנאמר: "ויִלְקֹט יוֹסֵף אֶת כָּל הַפֶּסֶחַ הַנִּמְצָא". אין לי אלא שבעארץ מצרים ושבעארץ כנען, בשאר ארצות מניין? תלמוד לומר: "וכל הארץ באו מצרימה". וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמ'הו, שנאמר: "וינצלו את מצרים",

27. ספר שם משמואל - פרשת תצוה - שנת תרע"ב

ויאמר המלך הכסף נתון לך והעם וגו'. יש להתבונן מה הי' צורך זה להנס, ומאי נפקא מינה אם קיבל הכסף מהמן או לא. ונראה לפרש עפ"י מאמרם ז"ל (פסחים קי"ט, ט). כל כסף וזהב שבעולם יוסף לקטו והביאו למצרים וכו' וכשעלו ישראל ממצרים העלוהו עמ'הו, ופירש כ"ק אבי אדמו"ר זצ"ל שכסף וזהב רומזים לאהבות חיצוניות שהיו מפוזרות בכל העולם, והכל נתקבץ למצרים, וישראל לקחו כל אלה לאהבה קדושה,

עכת"ד. ונראה שבכח האהבה היא קרבו למ"ת, וכתוב (שיה"ש ה') נפשי יצאה בדברו שהיתה האהבה עד כלות הנפש, וכן המשכן שעשו נאמר בו (שם ג') תוכו רצוף אהבה, והכל הי' מן האהבה הנ"ל שהיתה מפוזרת בחיצוניות בכל שהיתה מפוזרת בחיצוניות בכל העולם. ויש להמתיק הדברים עפ"י הזוה"ק דלית נהורא אלא מגו חשוכא, ואילו לא היו כנענים מושלים מקודם על א"י לא היתה א"י מקודשת לחלקו של הקב"ה, ע"כ כל אלו האהבות הקדושות היו מקודם בחיצוניות, ולולא היו בחיצוניות מקודם על א"י לא היתה א"י מקודשת לחלקו של הקב"ה, ע"כ כל אלו האהבות הקדושות היו מקודם בחיצוניות ולולא היו בחיצוניות מקודם לא הגיעו למה שהגיעו : ולפי"ז יש לומר דכן הי' הענין בבית שני, שכבר כתבנו במק"א אף כי בבית שני לא היתה האהבה כ"כ נגלית כמו בבית ראשון כמ"ש רש"י (שיה"ש ו' ה') בפסוק הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני, מ"מ בשביל זה עצמו שלא היתה נגלית היתה האהבה עוד יותר, וכמו שרמזו בש"ס יומא (נ"ד). נתגרשה קאמרת נתגרשה חזרו לחיבתה הראשונה, והיתה האהבה כמו ישראל במדבר, וכן קיימו שהדור קבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס כמו שפירש"י (שבת פ"ה.), וע"כ כמו ישראל במדבר שהיתה נצרכת האהבה להיות מקודם בחיצוניות מפוזרת בכל העולם, ועי"ז זכו אח"כ להתעלות כנ"ל, כן הי' בבית שני וקבלת התורה שבימי אחשורוש. וכנראה כן היתה דעתו של דוד המלך ע"ה לעשות בית ראשון שרצה לבנותו מהכסף שקיבץ במלחמות, אבל שלמה המלך ע"ה לא הסכים לזה כמ"ש רש"י (מלכים א' ז' נ"א), וטעמו של דוד הי' כנ"ל, אבל לבסוף לא הי' כן מפני הטעמים שברש"י שם. אבל בבית שני שהיתה האהבה גדולה משל בית ראשון הי' צריך שיהי' הכסף לבנין הבית כנ"ל, והנה בתרגום שעשרו של המן נתנו מרדכי ואסתר לבנין בית שני, ועשרו של המן הי' מקובץ מכל העולם כמו שאמרו ז"ל (מגילה י' סוע"ב) ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנוס זה המן לתת לטוב לפני האלקים זה מרדכי, והיינו שניתן הכח מן השמים להמן לאסוף העושר ההוא לתת לטוב לפני האלקים, ונהפכו כל האהבות לקדושה, ומזה בא הדור וקבלוה בימי אחשורוש מאהבת הנס, דוגמת קבלת התורה בסיני שנפשו יצאה בדברו, ואח"כ הבית השני דוגמת המשכן:

ולפי"ז שפיר יובן מה שהכתוב מגיד שלא קיבל אחשורוש את הכסף מהמן, וא"כ נשאר באוצרו של המן ואח"כ נעשה של מרדכי ואסתר, ומזה נעשה בהמ"ק, הכל בהיפוך ממחשבת המן, ומחשבתו עצמה היתה סיבה שתתקיים עצת ה'. וזהו ענין כל הנס וכל הסיפור שבמגילה:

28. תיקוני זהר דף נז/ב

ואיהי יום הפורים, וכד אתקשטת קדמיה בלבושין שפירין דאינון לבושי כפרה, אתקריאת ציץ דיליה, מצנפת דיליה, אבנט דיליה, איהי כלילא מארבע בגדי לבן מסטרא דימינא, ומארבע בגדי זָהָב מסטרא דשמאלא, בההוא זמנא דאתקשטת באלין לבושין דכפרה אתמר בה (אסתר ה' א) ותלבש אסתר מלכות, ובהון עאלת לפני ולפנים, הָדָא הוא דכתיב (שם) ותעמוד בתוך בית המלך הפנימית, ובהון נשאה חן בעיניו, ורָזָא דמלה וראייתה לזכור פְּרִית עוֹלָם (בראשית ט טז), ומִיד אֲדָנִי שְׁמֵעָה אֲדָנִי סְלִיחָה אֲדָנִי הקשיבה ועשה אל תאחר (דניאל ט יט):

פורים אתקריאת על שם יום הפורים, דעתידין לאתענגא ביה, ולשנוני ליה מענוי לענג, ומה דאיהי שכינתא אסור ביה נעילת הסנדל, בההוא זמנא אתמר בה (שיר ז ב) מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב, וענוגא וסדנה וכמה טבין מזומנין לגבה, וְדָא יְהֵא בְּזִמְנָא דְּפוּרְקָנָא בְּעָגְלָא: